

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2022. október 19.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

minden vizsgázó számára

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat.** A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK
1. Ókori görög kultúra (Összesen 4 pont.)

a) (Elemenként 0,5 pont, összesen 1,5 pont.)

A forrás betűjele	Név
A)	A forrás szerzőjének neve: Hérodotosz
B)	A forrásban szereplő személy neve: Periklész
C)	A szobor alkotójának neve: Pheidiasz

b) Athén (0,5 pont)

c) Akropolisz / akropolisz (0,5 pont)

d) Kr. e. / i. e. 5. (század) (0,5 pont)

e) A szobor a háborúkat követő újjáépítés során készült. *vagy A háborúk után (fogadalmi) templomot építettek a várost védő istennőknek. vagy A perzsaellenes szövetség pénzeit használták fel az újjáépítésre. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**2. Keleti és nyugati kereszténység** (Összesen 4 pont.)

a) Konstantinápoly / Bizánc (0,5 pont)

b) 1054 (0,5 pont)

c) 1., 4. (Elemenként 0,5 pont.)

d) (római) katolikus / nyugati / latin rítusú egyház (0,5 pont)

e) ortodox / (görög)keleti / görög rítusú egyház (0,5 pont)

f) Az egyház keleten a világi / császári hatalom alá rendelt. / Nyugaton az egyház független a világi / császári hatalomtól. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**3. I. Lajos törvényei** (Összesen 4 pont.)

a) C, E (Elemenként 0,5 pont.)

b) Mert az Aranybulla rendelkezéseit nem tartották be. / Mert megerősödtek a bárók a háborúk miatt / a familiaritás kialakulása miatt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, és más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

c) 2. (0,5 pont)

d) 1. (0,5 pont)

e) (Az egyházi birtokokon) egyházi jogon (szedték a tizedet) és földesúri jogon (szedték a kilencedet). *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**4. Nagyhatalmi konfliktusok** (Összesen 4 pont.)

a) Franciaország/Francia Királyság; Habsburg Birodalom/(osztrák) Habsburgok (Elemenként 0,5 pont.)

b) Nagy-Britannia/Egyesült Királyság; Franciaország/Francia Királyság (Elemenként 0,5 pont.)

c) Habsburg Birodalom/(osztrák) Habsburgok; Poroszország/Porosz Királyság (Elemenként 0,5 pont.)

*(Az a)–c) válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)*d) Az osztrák örökösödési háború. Azért, mert a háború tárgya egy dinasztia öröklési joga volt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Az 1 pont csak akkor adható meg, ha a válasz indoklást is tartalmaz.)* (1 pont)

5. Török hódoltság (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)**a)** 2., 4., 6., 8.**b)** Erdély az Oszmán Birodalom hűbérese volt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)***c)** A Habsburg-uralommal / központosító törekvésekkel / abszolútizmussal / ellenreformációval szemben. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)***6. Imperializmus** (komplex tesztfeladat) (Összesen 8 pont.)

Leírás	Helyszín sorszáma a térképen	Gyarmatosító / befolyást szerző hatalom neve
a) A korszak egyik mérnöki csodája. Megépítésével töredékére rövidült az Ázsiába tartó hajóút hossza.	3.	Nagy-Britannia / Egyesült Királyság (elfogadható még: Franciaország)
b) Nagy népessége és gyapottermesztése miatt az adott gyarmattartó hatalom legfontosabb gyarmata volt.	5.	Nagy-Britannia / Egyesült Királyság
c) A 19. század legvégén a spanyol hatalom ellen kirobbanó lázadás nyomán formálisan függetlenedett, valójában egy közeli gazdasági nagyhatalom befolyása alá került.	2.	(Amerikai) Egyesült Államok / USA
d) E terület birtoklásáért Oroszországgal vívott győztes háborút az egyetlen ázsiai gyarmatosító hatalom.	8.	Japán (Császárság)
e) A kontinens észak–déli gyarmatosításának egyik végpontjaként vonta irányítása alá egy gyarmattartó hatalom, bár formálisan az Oszmán Birodalom része maradt.	1.	Nagy-Britannia / Egyesült Királyság
f) A második legnagyobb gyarmatbirodalommal rendelkező hatalom ázsiai gyarmata.	6.	Franciaország

(Elemenként 0,5 pont.)

g) Németország jóval később kezdett gyarmatbirodalma kiépítéséhez, mint riválisai. / Németországnak kevesebb gyarmata volt, mint a többi nagyhatalomnak. / Németországnak korábban megszerzett gazdasági súlyához képest kevesebb gyarmata volt. *(A válaszok más helyes megfogalmazásban is elfogadhatók.)* (1 pont)**h)** nyersanyagforrás; munkaerő; (felvevő)piac *(Bármely két megoldás elfogadható, bármilyen sorrendben.)* (Elemenként 0,5 pont.)

7. Az 1848–49-es szabadságharc (Összesen 4 pont.)

Leírás	Nemzetiség
a) Magyarország ellen indított támadásuk célja a főváros bevétele lett volna, ám a magyar honvédsereg, első jelentős győzelmét aratva ellenük, megállította őket.	horvát(ok)
b) A Batthyány-kormány arra számított, hogy ha a többségük által lakott területet bevonják a polgári közigazgatásba, és megszüntetik kötelező fegyveres szolgálatukat, akkor nem láznak fel. Mégis több mint egy éven át tartott fegyveres felkelésük, mely a magyar honvédsereg egy részét folyamatosan lekötötte.	szerb(ek)
c) Sokan közülük ellenezték azt az 1848 áprilisában hozott és a helyi országgyűlés által jóváhagyott törvényt, amely alapján a többségük által lakott terület közigazgatásilag egyesült Magyarország többi részével. Felkelésük helyenként véres etnikai tisztogatásokba torkollott.	román(ok)

(Elemenként 0,5 pont.)

d) 1. (0,5 pont)

e) A nemzetiségeket támogatta, mert gyengíteni akarta a magyarokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Fél pont nem adható, egy pont csak akkor adható, ha a válasz magyarázatot is tartalmaz.)* (1 pont)

f) Nyelvhasználati jogokat adott. / Amnesztiát adott. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

8. A második világháború (Összesen 4 pont.)

Állítás: A kép által megjelenített esemény...	Betűjel
a) egy állam világháborús hadba lépésének döntő oka volt.	C)
b) egy villámháborús győzelem miatt valósulhatott meg.	B)
c) a légierő háborút döntően befolyásoló tényezővé válásáról tanúskodik.	A) C)
d) bemutatja, hogy a háborúban a hátszág megtörése is kiemelt cél volt.	A)
e) jelzi, hogy a világháború során gyökeresen különböző berendezkedésű hatalmak is együttműködtek.	D)

(Elemenként 0,5 pont.) *(A c) feladatrésznél a válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)***f)**

1.	2.	3.	4.
B)	C)	A)	D)

(Helyes sorrend: 1 pont)

9. Az 1930-as évek gazdasága (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Kitalált idézet	Sorszám
a) „Félek tőle, hogy a segélyek bevezetése miatt nem fogok tudni alacsony fizetésért munkavállalót találni.”	45.
b) „A mi vidékünkön is nehezen lehet munkát találni, leginkább a rossz közlekedési lehetőségek miatt.”	69.
c) „Félek tőle, hogy a kormány túlzottan központosítani szeretné a gazdaságirányítást, hasonlóan a szörnyű szovjet tervgazdálkodáshoz.”	40.
d) „Sajnos eddig hiába termeltünk első osztályú napraforgómagot, itthon nagyon kevés cég dolgozta fel, így kénytelenek voltunk külföldön értékesíteni, de most nagyon beszűkültek a piacok.”	56.
e) „A gépipar területén óriási a túltermelés, egyáltalán nem tudjuk eladni az elraktározott készleteket.”	37.
f) „Már a gyűlöletes békediktátum óta nagyon nagy a vasérc-, kősó- vagy éppen fahiány, de amióta kibontakozott a válság, még súlyosabb.”	61.
g) „A kisbirtokos parasztság a nagybirtoknál is hátrányosabb helyzetben van, mert a sok külön-külön kisbirtok egyszerűen nem tud versenyképesen termelni.”	54.

h) Gömbös Gyula

10. Európai Unió (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Kiadási tételek	A kategória sorszáma
a) Az Európai Bizottság elnökének fizetése	5.
b) Digitális oktatásfejlesztés Észak-Magyarország régióban	1.
c) Újjáépítési segély a szökőár sújtotta óceániai Tongának	4.
d) Rendkívüli segély a COVID-19 járvány miatt Olaszországnak	6.
e) Olívaolaj-felvásárlás az alacsony világpiaci árak miatt a mediterrán országokban	2.
f) A Budapest és Szófia közötti közúti közlekedés fejlesztése	1.
g) A határrendészeti informatikai rendszer fejlesztése Görögországban	3.
h) Kisvállalkozások indulását segítő központ létesítése Nyíregyházán	1.

11. A határon túli magyarság (Összesen 4 pont.)a) **A)** Csehszlovákia **B)** Románia (Elemenként 0,5 pont.)

b) Az egész magyar (és német) közösséget megbüntették / felelősségre vonták anyaországuk politikája miatt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) A katolikusok jellemzően magyarok (székelyek) voltak. vagy A katolikus egyház / Márton Áron fellépett a magyar kisebbség jogainak védelmében. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) Kommunisták kerültek hatalomra. vagy A kommunista ideológia vallásellenes / egyházellenes volt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

12. Vállalkozások (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Betéti társaság	Részvény-társaság	Mindkettő	Egyik sem
a) Társasági szerződéssel jön létre.	X			
b) A társaság egyetlen tagja sem felel magánvagyonával a társaság kötelezettségeiért.		X		
c) Tőkebefektetés nélkül senki nem lehet tulajdonos.			X	
d) Több tulajdonosa is lehet.			X	
e) Mindenképpen egyetlen személy lehet csak tulajdonosa.				X
f) A tőzsdén lehet belőle tulajdonrész vásárolni.		X		

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Augustus uralma

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Augustus uralmának a köztársaság fenntartásának látszatára vonatkozó elemeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti Augustus hatalomra jutásának dátumát (pl. actiumi csata: Kr. e. 31, a principatus kezdete: Kr. e. 27), és rögzít egy térbeli elemet (pl. a Római Birodalom a Földközi-tenger medencéjére terjedt ki; Róma / Itália volt a birodalom központja).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. principatus, senatus, dictator, consul / néptribunus.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Augustus többször / nem folyamatosan viselte a consuli / néptribunusi hivatalt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. intézkedéseit – elvileg – köztársasági tisztségviselőként hajtotta végre; tisztségeire – elvileg – megválasztották; ezzel kevésbé sértette meg a köztársasági hagyományokat, mint Caesar; voltak – elvileg – hivatali társai; Augustus önéletrajza propagandisztikus célokat szolgált).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a Római Birodalom senatusi / köztársasági és császári provinciákra volt osztva, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a senatusi provinciák helytartóit a senatus nevezte ki; a senatusi provinciák régebbi / romanizált / békésebb provinciák voltak; a senatusi provinciák területén nem tartózkodott hadsereg; a stratégiai fontos / Róma körüli területek császári kézben voltak).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Augustus nem fogadta el a dictatori címet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel elhatárolódott Caesar politikájától; ezzel jelezte a köztársasági hagyományok tiszteletét; nem hivatali hatalom, hanem tekintély alapján uralkodott; ennek ellenére katonai diktatúrát vezetett be).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Augustus együttműködött a senatussal, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. princeps tisztsége volt a rendszerének névadója; a senatus névsorát – censorként – maga állította össze; a senatuson keresztül biztosított karrierlehetőséget a római politikusoknak; továbbra is a senatus felügyelte az államkincstárt), vagy megmagyarázza a principatus jelentését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Az első világháborút lezáró békerendszer (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Németország által aláírt békefeltételeket és meggyengítésére irányuló törekvéseket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy 1919-ben nyitották meg a békekonferenciát / írta alá Németország a békeszerződést, és rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a békeszerződéseket Párizs környékén / a német békeszerződést Versailles-ban írták alá, Elzász-Lotaringiát / a Saar-vidéket elcsatolták).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. békeszerződés / békediktátum, terület, jóvátétel, szövetség(i politika) / nagyhatalmi szerep.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a karikatúra a Németország számára kiszabott jóvátétel túlzó mértékét gúnyolja ki, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a jóvátétellel hivatalosan a vesztesek által okozott háborús károkat fizettették meg; Nagy-Britanniának és Franciaországnak az Egyesült Államoktól felvett hitel törlesztése miatt is szüksége volt a jóvátételre; a jóvátétellel gazdaságilag ellehetetlenítették Németországot; a jóvátétel fizetésének biztosítására Franciaország megszállta a Rajna-vidéket / a Saar-vidéket népszövetségi ellenőrzés alá helyezték).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. erős Csehszlovákiát hoztak létre; szinte minden cseh követelést teljesítettek; Csehszlovákiát fel akarták használni egy esetleges német terjeszkedés ellensúlyozására), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Franciaország Közép- és Kelet-Európában saját szövetségi rendszert épített ki; az átalakuló Közép- és Kelet-Európa nagy részén francia befolyás érvényesült; a határokat nem etnikai alapon húzták meg; jelentős német kisebbség került Csehszlovákiába; részben hasonló céllal hoztak létre erős Lengyelországot is; Franciaország tartott attól, hogy Németország újabb háborút robbant ki / meg akarta előzni egy újabb háború kirobbanását).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Németországtól területeket csatoltak el / elcsatolták Elzász-Lotaringiát, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. jelentős számú német kisebbség került a szomszédos országokba; Kelet-Poroszország nem alkotott összefüggő területet Németország többi részével; az iparvidékek elvesztése tovább gyengítette a német gazdaságot; Franciaország revánsot akart venni Németországon).	0–3
	E2 Rögzít egy további békefeltételt (pl. megtiltották Németországnak, hogy egyesüljön Ausztriával; korlátozták hadseregének létszámát; demilitarizált övezetet hoztak létre a Rajna mentén; elvették a gyarmatait), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Németországot megfosztották nagyhatalmi szerepétől; Franciaország tartott attól, hogy Németország újabb háborút robbant ki / meg akarta előzni egy újabb háború	0–3

	kirobbanását; Franciaország revánsot akart venni Németországon; a gyarmatok népszövetségi / brit–francia ellenőrzés alá kerültek; nem érvényesítették a nemzeti önrendelkezés elvét).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Hunyadi Mátyás reformjai

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Hunyadi Mátyás kormányzati és pénzügyi reformjait, valamint azok hatásait mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mátyás uralkodásának évszámait: 1458–1490.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább egy térbeli elemét (pl. Mátyás jövedelmei nyugat-európai viszonylatban is magasnak számítottak; Mátyás a jövedelmeit a déli végvárrendszer fenntartására / nyugati hódításaira használta fel; a királyi udvar Visegrádon volt; Visegrádon / Budán jelentős építkezések folytak; mezővárosok főként az Alföldön alakultak ki).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. országgyűlés, hivatal(nok), bevétel / jövedelem, (kül)kereskedelem.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. rendkívüli hadiadó, füstpénz / füstadó, köznemes / főnemes, jobbágy.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mátyás együtt kormányzott a királyi tanáccsal és az országgyűléssel; a királyi tanácsba meghívta híveit is; az országgyűléseken a nemesek eleinte személyesen, később képviselő útján vettek részt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. kezdetben a rendeknek fontos szerepe volt az ország kormányzásában; a királyi tanácsot Mátyás egy idő után mellőzni kezdte; a főnemesekkel szemben az országgyűlésre támaszkodott; az országgyűlésen a nemesek előadhatták sérelmeiket / megszavazhatták a törvényeket; Mátyás lépéseket tett a rendek visszaszorítása érdekében).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a főpapok és a főnemesek összeesküvést szöttek Mátyás ellen; egy lengyel herceget hívtak be a trónra; majdnem minden főúr Mátyás ellen fordult), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az összeesküvés oka az volt, hogy Mátyás mellőzte a főurakat a kormányzás során / az ő kárukra is növelte jövedelmeit; az összeesküvést Mátyás felszámolta; Vitéz János állt az élén; Mátyás korábbi hívei vezették; az összeesküvés Mátyás háborúi miatt szerveződött).	0–3

	F3 Rögzíti a forrás lényegét (az adóztatásnál azt is figyelembe vették, hány család élt egy telken), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mátyás az I. Károly által bevezetett kapuadót reformálta meg / átalakította füstpénzzé; ezzel nőttek Mátyás bevételei; a korszakra jellemző volt a telek-aprózódás).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Mátyás értékálló pénzeket veretett; Mátyás pénzreformjának köszönhetően fellendült a külkereskedelem; a mezőgazdasági kivitel fellendülése következtében mezővárosok jöttek létre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mátyás a koronavám bevezetésével visszavonta a korábbi mentességeket; növelte bevételeit; Mátyás korában fejlődött Magyarország gazdasága).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tényt Mátyás jövedelmeire vonatkozóan (pl. jövedelmeinek legnagyobb részét a jobbágyok adója adta; jelentősen növelte az uralkodói jövedelmeket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a jobbágyokat túladóztatta; a városok fejletlensége miatt a tőlük származó jövedelmek nem voltak jelentősek; az adórendszer hosszú távon nem volt fenntartható; a hódítások / a zsoldoshadsereg fenntartása / a reneszánsz udvartartás miatt volt szüksége magas jövedelmekre).	0–3
	E2 Rögzíti a rendkívüli hadiadó rendszeres beszedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mátyás a törökök elleni védekezéssel indokolta; a zsoldossereg / végvárrendszer fenntartását ebből finanszírozta; ez adta a legnagyobb részét jövedelmeinek; évente többször is beszedték).	0–3
	E3 Rögzíti Mátyás egy kormányzati reformját (pl. megreformálta a kancellária / bíróságok működését; létrehozta a személynök / kincstartó tisztségét; köznemesi / nem nemesi származású embereket is kinevezett magas hivatalokba), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szakértelem fontos szerepet játszott a kinevezéseknél; hatékonyabbá akarta tenni az államigazgatást; a személynök a királyi személyes jelenlét bíróságának vezetője volt; ezzel csökkentette a főnemesek befolyását; saját híveinek adományozott tisztségeket; törekedett a hatalom központosítására).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A magyar gazdaság szovjetizálása 1945 és 1949 között (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar gazdaságban történt változásokat mutatja be 1945 és 1949 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít egy időbeli elemet (pl. földosztás: 1945. március, a második világháború vége Magyarországon: 1945. április, a forint bevezetése: 1946, a párizsi béke: 1947. február 10., a hároméves terv bevezetése: 1947, a KGST megalakulása: 1949).	0–2
	T2 Rögzít egy térbeli elemet (pl. Magyarország a szovjet blokk része volt, Magyarország a KGST rendszeréhez tartozott; a Szovjetunió vált a legfontosabb kereskedelmi partnerévé).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat pl. szabad verseny, pénzromlás / infláció, magántulajdon, államosítás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi szakkifejezéseket pl. tervgazdálkodás, szövetkezet, földosztás, kulák.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a táblázat egy lényegi elemét (pl. a 200 hold feletti birtokok aránya jelentősen csökkent; a legfeljebb 20 hold méretű birtokok száma nőtt a legjelentősebben; a nagybirtokrendszer túlsúlya megszűnt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nagy tömegek jutottak földhöz; sok apróbirtok alakult ki; a földreform alkalmas volt a kollektivizálás előkészítésére; a földreform egyben társadalmi reform is volt; a földreform következtében az egyházak anyagi helyzete megrendült / az arisztokrácia javarésze elhagyta az országot; a földreform során elvették a német nemzetiségűek / svábok földjeit; a földosztás mértéke kapcsán a pártok eltérő véleményét képviseltek).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarország jóvátétel megfizetésére kényszerült; három államnak kellett jóvátételt fizetnie), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez nehezítette az ország újjáépítését; a magyar jóvátétel több esetben ásványkincsek kiszállítását jelentette; a jóvátétel is lehetőséget biztosított a szovjeteknek a magyar gazdaság befolyásolására).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a hároméves terv javuló életszínvonalat ígért; a gazdagokra kívánt vagyonadót kivetni; a beszéd propaganda volt a gazdagok / polgárság ellen), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. a terv mindezt az államosítás fokozásával kívánta elérni; a tulajdonhoz való jog sérült; ideológiai háttere az osztályharc / egyenlőség megteremtése volt; az életszínvonal jelentősen nem javult; a vagyonadó helyett a magántulajdon felszámolása történt; a hároméves terv az iparosításra fordította az erőforrások többségét).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Rákosi a kollektivizálást / a nagyüzemi mezőgazdasági termelést	0–3

	szorgalmazta; a kollektivizálástól várta a vidék fejlődését), és ezzel kapcsolatosan érdemi megállapítást tesz (pl. a földreform után a földek elvétele társadalmi ellenállást váltott ki; ez együtt járt a kulákok elleni harccal; célja volt a parasztság ipari munkássá tétele; termelészövetkezetek / állami gazdaságok jöttek létre; a folyamat következtében romlott az élelmiszerellátás; 1949-ig kevés mezőgazdasági szövetkezet jött létre).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzít egy tény a háborús pusztítással kapcsolatban (pl. az ország hatalmas károkat szenvedett; a nemzeti vagyon jelentős része megsemmisült; a közlekedés teljesen megbénult; a hidakat a háborúban lerombolták; az ipari termelés a háború előtti szint töredékére esett; éhínség volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az újjáépítés alapvetően saját forrásokra épült; a fogyasztás visszafogása / az állami árufelhalmozás segítette a gazdaság helyreállítását; amerikai hitelek / vasúti eszközök / gépjárművek segítettek az újjáépítést; a közlekedés már a háború utáni évben újraindult; az újjáépítés rövid idő alatt látványos eredményekkel járt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy bevezették a forintot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az aranykészlet hazahozatala teremtette meg a pénzügyi reform alapját; a háború után a pengő / a pénz rövid idő alatt teljesen elértéktelenedett, megszorító intézkedések után bevezették a forintot; a forint bevezetése vetett véget az inflációnak).	0–3
	E3 Rögzíti az államosításokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kezdeti államosítások még a háború utáni újjáépítést szolgálták; 1949-re lényegében felszámolták a magán-gazdaságot, az államosítás összefüggött a tervgazdálkodás bevezetésével; az államosítást koncepciós perek kísérték; a külföldi tőkét kiszorították a gazdaságból; a központi tervezéssel szabályozták az állami vállalatok működését; a teljes államosítás következtében a piacgazdaság megszűnt; munkaversenyekkel ösztönözték a dolgozókat).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A magyar országgyűlési választási rendszer és a választójog

(komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi választójogot és választási rendszert mutatja be 1830–1938 között. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges évszámot az 1918-ig terjedő időszakból (pl. a reformkor: 1830–1848, az első népképviselői országgyűlés: 1848, a dualizmus kora: 1867–1918, az első világháború: 1914–1918).	0–2
	T2 Rögzít két lényeges évszámot az 1918-tól kezdődő időszakból (pl. Károlyi-kormány megalakulása: 1918. október 31., a Tanácsköztársaság kikiáltása: 1919. március 21., a Tanácsköztársaság bukása: 1919. augusztus 1., Horthy-korszak: 1920–1944, Bethlen István miniszterelnöksége: 1921–1931).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. országgyűlés, kiváltság, választójog, törvény.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vármegye, követ, census, nyílt / titkos szavazás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt követválasztással kapcsolatban az ábráról (pl. az országgyűlési követeket a vármegyei gyűlések választották; minden vármegye két-két követet küldött az országgyűlésbe), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vármegyei gyűlésen minden vármegyében élő nemes megjelenhetett; a szavazások közfelkiáltással zajlottak; a követek követutasítást kaptak / kötött mandátumuk volt; a két követnek együttesen volt egy szavazata az országgyűlésben).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. Tisza István ellenezte a választójog bővítését; a Népszava / szociáldemokraták támogatták a választójog bővítését), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a dualizmus korában erős census korlátozta a választójogot; a birodalom Lajtán túli feléhez képest szűkebb volt a választójog; a bővítést többek között a nemzetiségi szavazóktól való félelem / alacsonyabb társadalmi rétegekhez tartozó szavazóktól való félelem / a magyar társadalom nem kellőképpen polgárosodott mivolta miatt ellenezték; a választójog bővítése mellett fontos érv volt a frontszolgálat).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. a Tanácsköztársaság időszakában a választójogot erőteljesen korlátozták; nem volt szükség a választójog gyakorlásához magyar állampolgárságra), vagy felsorolja a választójogból kizárt csoportokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választójogot ideológiai alapon korlátozták / az ellenségesnek tartott társadalmi rétegeket kizárták; a Tanácsköztársaság idején tartott választásnak nem volt valódi jelentősége).	0–3

	F4 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. 1919-ben férfiakra nézve általános választójogot vezettek be; nők esetében az írni-olvasni tudást elvárták), és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. érdemi választáson ennek nyomán szavazhattak Magyarországon először nők; a választás titkosan zajlott; a szavazójog bővítése széles legitimációt adott az új nemzetgyűlésnek).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. titkos választójogot vezettek be; kötelező volt a választójoggal élni; magas életkori / műveltségi cenzust vezettek be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megszüntették a sokat támadott nyílt választást; a szélsőségek előretörésétől félve emelték a cenzust).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy 1848 előtt a kiváltságos rendek bírtak képviseleti joggal / a képviseleti jog alapvetően származási jogon alapult, és ezzel kapcsolatban tesz egy lényegi megállapítást (pl. a főrendek személyesen képviseltették magukat az országgyűlésen / felsőtáblán; a főrendek születés vagy tisztség alapján rendelkeztek képviseleti joggal; a köznemesség a vármegyék választott követeként juthatott be az alsótáblára; a városok és papi testületek / káptalanok szintén választott követeket küldhettek az alsótáblára; az egyes rendek képvisellete nem volt arányos / a nemességnek erős túlsúlya volt az országgyűléseken).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy 1848-ban megvalósult a népképviselő, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. immár nem születési előjogok döntöttek a választójogról; a választójog cenzussal volt szűkítve; az országgyűlésre kizárólag egyéni választókerületi képviselőket küldtek; többségi választás zajlott), vagy konkrét cenzuskategóriát említ.	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a Károlyi-kormány általános választójogot vezetett be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választójog bővítése a háború végén az egyik legfontosabb követelés volt; először került be magyarországi választójogi szabályzásba a női választójog; e választójog alapján nem tartottak választást).	0–3
	E4 Rögzít egy lényeges tény Bethlen István választójogi reformjával kapcsolatban (pl. műveltségi cenzust vezettek be; felemelték a választójogi korhatárt; vidéken nyílt választást vezettek be), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyílt szavazás vidéken adminisztratív visszaélésekre adott alkalmat; Bethlennek a konszolidációhoz stabil kormánytöbbségre volt szüksége; Bethlen nem tartotta érettnak a magyar társadalmat az általános választójoghoz; a választójogi szabályzást csak később emelték törvényerőre).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. A középkori (vallásos) és a felvilágosult világgép (komplex – összehasonlító)

Szemponatok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középkori (vallásos) és a felvilágosult világgépet veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a középkori (vallásos) világgép a kora középkorban / 7–10. században alakult ki <i>vagy</i> a középkort hagyományosan 476-tól 1492-ig számítjuk.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a felvilágosult világgép a 17. század végén / 18. században alakult ki.	0–2
	T3 Rögzíti, hogy a középkori (vallásos) világgép Nyugat-Európában alakult ki.	0–2
	T4 Rögzít egy térbeli elemet (pl. a felvilágosult világgép első elemei Angliában alakultak ki, Franciaországból terjedtek szét, elsőként az Egyesült Államokban váltak a társadalmi-politikai berendezkedés alapjává).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. hatalom, egyház, tudomány, felvilágosodás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. hierarchia, monarchia, népszuverenitás, racionalizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás alapján, hogy a középkori világgép a túlvilági boldogságot / üdvösséget tartotta a legfontosabb célnak, rögzíti, hogy a felvilágosult világgép az evilági / földi életben elérhető boldogságot tűzte ki célként, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a középkori világgép mélyen hitt a túlvilági életben, míg a felvilágosult világgép esetében ez nem volt szükségszerű; a középkori felfogás szerint a földi lét csak előkészület a túlvilágra, míg a felvilágosult világgép szerint a földi lét önmagában érték; a középkori világgép elveti az anyagi javakat, míg a felvilágosult megbecsüli azokat; a középkori felfogás az isteni igazságszolgáltatásba vetett hit jellemzi, a felvilágosult gondolkodás az evilági igazságosságot várja el).	0–4
	F2 Rögzít egy lényeges tényt a forrás alapján (pl. a középkori világgép belenyugvással fogadta a világ működését; nem törekedtek a világ megváltoztatására), rögzíti a második forrás alapján, hogy Herder szerint a történelem folyamatos fejlődést jelent, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a középkor isteni akaratnak tekintette a világ rendjét, míg a felvilágosult felfogás szerint az ember tudja alakítani a világot; a középkor számára a túlvilágban való hit miatt nem volt olyan fontos az evilági élet, míg a felvilágosult világgép csak a földi életet fogadja el szükségszerűen létezőként; a középkorra állandó / ciklikus világgép jellemző, míg a felvilágosodás lineáris világgépben hisz; a középkorban a rossz a Gonosz műve / isteni	0–4

	<p>próbatétel, addig a felvilágosodás szerint kijavítandó / megoldható hiba).</p> <p>F3 Rögzít egy lényegi elemet a forrás alapján (pl. a tudományos kutatás leginkább csak kétségeket ébreszt a kutatóban; a tudományos gondolkodás során garantálhatók a tévedések; a tudományos kutatás után is belátható, hogy az emberi tudás csekély marad), rögzít egy lényegi elemet a második forráspár alapján (pl. a tudósnak el kell vetnie a tudomány korábbi korlátait; a tudományos vizsgálódás alapjává az ész / megfigyelést / tapasztalatot kell tenni), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a középkori világkép emberi ésszel kifürkészhetetlennek tartotta az Isten által teremtett világot, míg az újkori / felvilágosult világkép logikai úton – racionalizmus – vagy tapasztalati úton – empirizmus – leírhatónak tekintette a világot; a középkori világkép a világ megismerésének legjobb módjának a teológiát / hitet / kinyilatkoztatást tekintette, míg a felvilágosult világkép a tudományos megismerést tartja fontosnak; míg a középkorban szinte kizárólag egyházi értelmiség létezett, addig az újkorban meghatározóvá vált a világi értelmiség).</p>	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	<p>E1 Rögzíti, hogy a középkori világképben a hierarchikus társadalmi rend volt az uralkodó felfogás, míg a felvilágosult világkép az egyenlőség / egyenjogúság eszméjét hirdette meg, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a középkori felfogás a születéstől fogva vezetésre rendelt társadalmi rétegektől felelősséget várt el az alájuk rendeltékkel szemben, míg a felvilágosult világkép nem fogadta el a születésből fakadó különbségeket; a középkori felfogás szerint a túlvilági életből vagy kárhozatból mindenki érdemei szerint részesült, addig az újkori világkép már az evilági életben elért eredményeket azonosítja az élet során kifejtett teljesítménnyel).</p>	0–4
	<p>E2 Rögzíti, hogy a középkori világkép szerint a hatalom legitimációja az isteni akarat, rögzíti, hogy a felvilágosult világkép a népszuverenitást / népfelség elvét tette a hatalmi legitimáció alapjává, és összehasonlító megállapítást tesz (pl. ennek alapján a középkori világkép alapvető államformája az örökletes monarchia, míg a felvilágosodás az alkotmányos monarchiát / vagy köztársaságot tekinti megfelelő kormányzati rendszernek / államformának; a középkori világkép szerint a király halálakor Istennek tartozik felelősséggel, míg a felvilágosodás gondolkodói szerint a hatalmat a népnek kell ellenőriznie).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzíti, hogy a középkori világkép legfontosabb eleme a mély vallásosság és hit / a középkori világkép elválaszthatatlan a mély hittől, rögzíti, hogy a felvilágosult világképnek nem szükségszerű része a vallás / hit, és összehasonlító megállapítást tesz (pl. a középkori világkép összes elemére kihat a vallásosság, míg a felvilágosodás esetenként a vallás ellen fordult / semlegesen viszonyult hozzá; a hit legfőbb közvetítőjeként az egyháznak kitüntetett szerepet adott a középkori világkép, míg a felvilágosult világkép az egyházat igyekezett elválasztani a világi hatalomtól /</p>	0–4

	esetenként egyházellenes volt; a középkori felfogás a világot aktívan alakító Istenben hitt, míg a felvilágosodás a világtól elvonuló Istent képzelte el / deizmust képviselte; a középkor az egyetlen hit igazságában hitt, míg a felvilágosodás a vallás-szabadságot hirdette).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

1. Szemelvények Herodotosz történeti művéből. Ford. Geréb József. Bp. 1911.
<https://mek.oszk.hu/09900/09909/09909.pdf>
- Arisztotelész: Politika. Ford.: Szabó Miklós. Bp. 1997.
<https://mek.oszk.hu/04900/04966/04966.pdf>
- Németh György: Felhők fölött. Antik istenvilág. Rubicon, 2017/11.
http://www.epa.hu/03100/03122/00019/pdf/EPA03122_rubicon_2017_11_004-013.pdf
2. http://szit.katolikus.hu/feltoltes/Egyhaztortenelem_10_osztaly.pdf
3. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=35100000.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D3>
4. <https://www.deviantart.com/harrym29/art/Mapping-Europe-1748-1766-624879423>
5. <https://tti.abtk.hu/terkepek/1580-utan-a-torok-elleni-vedelmi-rendszer>
https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_feladatgyujtemeny/lecke_02_006 alapján
<https://rubicon.hu/kalendarium/1557-január-1-bocska-istvan-szuletese>
7. Száray Miklós: Történelem III. Forrásközpontú történelem. Bp. 2007.
8. <https://de.wikipedia.org>
<https://www.gyoriszalon.hu>
<https://www.nationalww2museum.org>
<https://hu.wikipedia.org>
9. Nemzeti Munkaterv: Magyar történeti szöveggyűjtemény 1914–1999. I. kötet. Szerk. Nagy István–Romsics Ignác. Bp. 2000.
10. <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2014-2020/>
11. Beneš-dekrétumok és a magyar kérdés 1945–48. Szerk.: Porpély Árpád et al. Máriabesnyő-Gödöllő, 2007.
https://kisebbssegutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/intezetikiadvanyok/Benes_dekretumok_es_a_magyar_kerdes_1945_1948.pdf
- Széll Jenő bukaresti magyar nagykövet jelentése, 1950.
- Kovács Örs (főszerk.): Történelem 12. Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, Bp. 2022.
12. <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv17.pdf> (5. oldal, 2. ábra)
14. Római történeti chrestomathia. Bp. Tankönyvkiadó, 1989.
<https://sites.google.com/site/pzaugustus/home-1/map>
13. Szerző: New York World
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/da/Treaty_of_Versailles_Reparations_-_Let%27s_see_you_collect.png
- Dupcsik–Repárszky: Történelem IV. Bp. 2009. 35.
15. Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei. Ford.: Geréb László. Bp. 1959.
<https://mek.oszk.hu/10600/10604/10604.htm>
- Kovács Örs (főszerk.): Történelem 9. Magyar Katolikus Püspöki Konferencia, Bp. 2021.
- Gyöngyössi Márton: A magyar pénz „méltósága”. Mátyás nagy pénzreformja. Rubicon 2016/4.
16. Donáth Ferenc: Demokratikus földreform Magyarországon, 1945–1947. Akadémiai Kiadó, Bp. 1967.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=94700018.tv>
<http://mek.niif.hu/04400/04493/04493.htm#4>
- Varga Zsuzsanna Mi történt a szovjet kolhoz-modell Magyarországon? Egy adaptációs kísérlet vázlatos története
<https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/32701/VargaZsuzsa.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
17. Népszava, 1917. február 9. „A választójog ellen – mindhalálig”
<http://elsovh.hu/a-valasztojog-ellen-mindhalalig-tisza-istvan-es-a-hosok-valasztojoga/>
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=91900035.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>
1919/5985 ME. számú rendelet – Magyarországi rendeletek tára 1867–1945

https://library.hungaricana.hu/hu/view/OGYK_RT_1919/?pg=992&layout=s
1938:XIX. tc.
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93800019.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D41>
18. https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_10_nat2020/lecke_03_009
Hume: Értékezés az emberi természetről. Ford. Bence György. Bp. 2006.
http://enciklopedia.fazekas.hu/memo/Jean-Jacques_Rousseau_b.htm
Rousseau: Emil avagy a nevelésről. Idézi: Pukánszky Béla – Németh András: Neveléstörténet. Bp. 1996.
<https://mek.oszk.hu/01800/01893/html/07.htm#fn8>
G. R. Ewans: Hit a középkor világában. Ford. Nagy György. Scolar Kiadó. Bp. 2003.
Boros J. – Lendvai L. F. (szerk.): Filozófiatörténet általános bölcsészeknek. (internetes tananyag)
http://mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/mmi.elte.hu/szabadbolcseszlet/indexfd6d.html?option=com_tananyag&task=showElements&id_tananyag=33
III. Ince: https://www.nkp.hu/tankonyv/tortenelem_9_nat2020/lecke_04_012
Szent Ágoston vallomásai. Ford. Vass József <http://mek.niif.hu/04100/04187/04187.htm>